Citace záznamu

Pavel Waisser, zámek Vimperk, Zámecká kaple tzv. „evangelická“, *Renesanční a manýristické štukatérství v Čechách a na Moravě* (online databáze), https://stuky.upce.cz/node/629, vyhledáno 26. 4. 2024.

Vimperk, klenba zámecké kaple (Robert Gája, 2018)

zámek Vimperk, Zámecká kaple tzv. „evangelická“

Číslo záznamu: 629

Bližší určení díla: Polychromovaná štuková žebra

Památkově chráněno, č. úskp: 17973/3-3811

Umístění: Západní křídlo zámku

Datace: 1611

Anotace

Křížová klenba zámecké kaple vestavěné do starší věže nese maltová žebra se zbytky polychromie. Uprostřed se nachází svorník s erbem Novohradských z Kolovrat datovaný rokem 1611. V klenebních kápích jsou vymalovány postavy evangelistů.

Abstract

The groin vault of the château chapel (built inside an older tower) has mortar ribs with polychrome residues. The boss in the middle with the coat of arms which belongs to the family of Novohradský of Kolovraty is dated to 1611. One of the Four Evangelists is painted in each of the vault panels.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Jihočeský kraj	Prachatice (okres)	Vimperk	Vimperk

Ulice, čp. / č. o.	GPS
1	49.054478679651, 13.771541581293

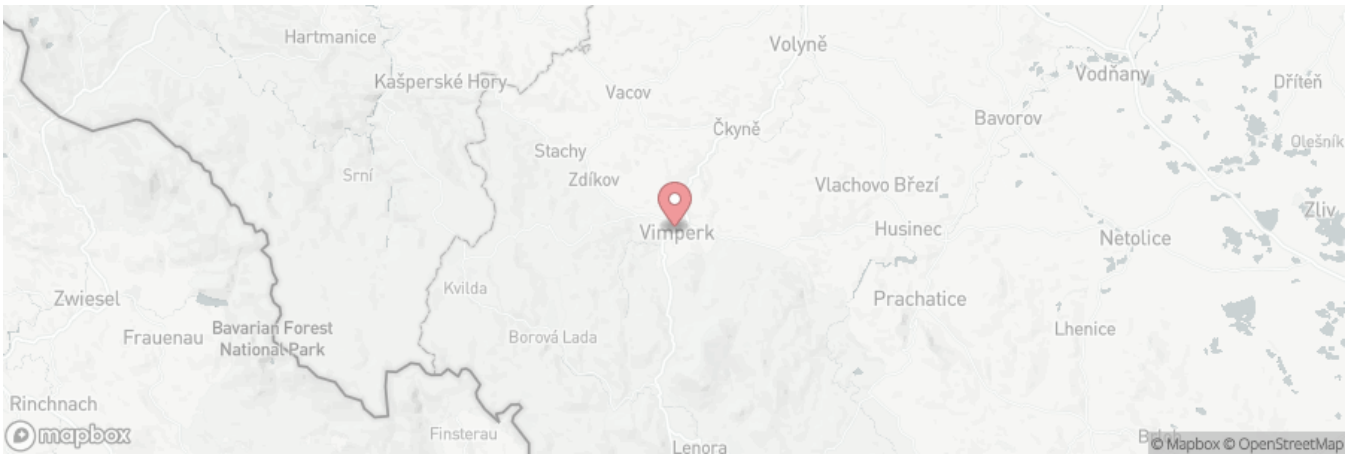

Technika štuku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
tažená žebra		polychromie (stávající stav)	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Zámek ve Vimperku vznikl přestavbou hradu z druhé poloviny 13. století na reprezentativní sídlo Rožmberků a zejména Novohradských z Kolovrat, kteří zámku vtiskli jeho současnou pozdně renesanční podobu. Stavební úpravy inicioval již Vilém z Rožmberka, který hrad získal roku 1554 a na něj pak v 60. letech navázal jeho bratr Petr Vok, který však kvůli zděděným dluhům byl nucen roku 1601 vimperské panství odprodat svému příteli Volfovi Novohradskému z Kolovrat (†1609) a jeho manželce Juditě Novohradské ze Šternberka (†1617), kteří pokračovali v budování rezidence, především tzv. Horního hradu s malou kaplí Čtyř evangelistů. Tzv. Dolní zámek (na dnešním prvním nádvoří) pak vznikl zřejmě až za působení jejich syna Jáchyma ve 20. letech 17. století, kdy bylo nutné také rezidenci opravit po poškození během stavovského povstání. Roku 1630 musel Jáchym Novohradský prodat panství pánům z Eggenbergu.
Zámek je nepravidelného půdorysu se třemi vnitřními nádvořími ve svahu. Nejvýše je kolem třetího nádvoří situována hradní věž s obytným jádrem panského sídla, tedy Horním zámkem. Jeho komplex budov měl původně oválný tvar, který pak rozdělilo příčné křídlo vystavěné za Jáchyma Novohradského roku 1624. V severní části Horního zámku se nachází malá kaple Čtyř evangelistů, jejíž renesanční výmalba byla skryta pod druhotnými vrstvami omítek a nátěrů a následně znovuobjevena při průzkumu v roce 1997. Kaple je zaklenuta jednoduchou křížovou klenbou, jejíž svorník s erbem Novohradských z Kolovrat obsahuje i letopočet 1611. Výzdobu lze tedy pravděpodobně spojit s Juditou Novohradskou ze Šternberka jako objednavatelkou. Jednotlivá klenební pole prezentují malby čtyř evangelistů na oblačném pozadí. Malovaný dekor architektonického orámování obsahuje i rolverk, typicky manýristický ornament. Sv. Lukáš píšící stylusem na destičku zachycený z levého profilu sedí na hřbetu okřídleného býka, sv. Marek prezentovaný frontálně „trůní“ na lvu a zapisuje do rozevřené knihy. Sv. Matouš sedí na oblaku a natáčí se doprava k andělovi, který mu „diktuje“ text, přičemž se gestem pravé ruky dotýká Matoušova palce a zároveň psaného textu. Sv. Jan, jehož trup a nohy jsou vytočeny doleva, sedí na oblaku, hlava se stáčí doprava k orlovi, který mu v zobáku přidržuje kalamář (Jan rovněž píše evangelium do otevřené knihy). Vzhledem k době vzniku výmalby předpokládejme grafické předlohy nizozemské provenience. Ty však dosud nebyly nalezeny. Může jít též o částečně autorské dílo, které čerpá z více zdrojů. Pojetí sv. Jana se například velmi blíží malbě z cyklu Antonia Blocklandta, který byl do grafiky (stranově převrácené) převeden Philipsem Gallem. Tento cyklus byl například vzorem rožmberskému malíři Raimundovi Paulovi při výzdobě jednoho ze stropů zámku v Bechyni. Bechyňský dřevěný táflovaný strop však vykazuje vyšší kvalitu. I přes větší „rustikalitu“ provedení (zřetelné např. v pojetí detailů figur jako ruce, obličej atd.) však účast některého z malířů, kteří předtím pracovali pro Rožmberky nelze vyloučit a vzhledem k dochovanému fondu renesančních figurálních nástěnných maleb v České republice mají malby malé kaple vimperského zámku vysokou památkovou hodnotu. Pozdně renesanční výzdoba byla znovuobjevena při průzkumu v roce 1997 (stejně jako dekorace Dolního zámku).

Literatura

Günther de Angelis, *Winterberg im Böhmerwald. Sozialstruktur und Volksleben, Tradition und neue Wege. Schriftenreihe der Kommission für deutsche und osteuropäische Volkskunde in der Deutsche Gesellschaft für Volkskunde* 49, Elwert 1990.
Antonín Beneš – Jan Solar -Václav Starý, *Vimperk město pod Boubínem*, České Budějovice 1979.
Milena Hajná, Zámek Vimperk, in: Michal Konečný (ed.), *Na věčnou paměť, pro slávu a vážnost: renesanční aristokratická sídla v Čechách a na Moravě ve správě Národního památkového ústavu*, Kroměříž 2017, s. 463–485.
Vlastislav Ouroda, Zdravé povětří na Winterbergu. K vlivu rožmberské tradice na stavební podobu panského sídla Vimperk v raném novověku, in: Peter Balog (ed.), *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*, České Budějovice 2011, s. 220-221.
Emanuel Poche, *Umělecké památky Čech*, 4, T-Ž, Praha 1982, s. 231.
August Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze království českého. Díl jedenáctý. Prachensko*, Praha 1897, s. 141-152.

Prameny

Jan Muk – Vít Jesenský, *Zámek Vimperk. Stavebně-historický průzkum, II.*, Praha 1990 (nepublikovaný stavebněhistorický průzkum, exemplář: NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, sig. PD 10500).
Jan Urban, Hrad Vimperk. *Stavebně-historický průzkum, I. – Dějiny objektu,* Praha 1989 (nepublikovaný stavebněhistorický průzkum, exemplář: NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, sig. PD 10481).

Autoři záznamu

Pavel Waisser

Datum poslední změny

10.7.2023

Fotodokumentace současného stavu

Zámek Vimperk, malá kaple Čtyř evangelistů, koutový výběh klenby (Robert Gája, 2018)

Zámek Vimperk, malá kaple Čtyř evangelistů (Robert Gája, 2018)

Zámek Vimperk, malá kaple Čtyř evangelistů (Robert Gája, 2018)

Zámek Vimperk, malá kaple Čtyř evangelistů (Robert Gája, 2018)

Zámek Vimperk, malá kaple Čtyř evangelistů (Robert Gája, 2018)